

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN NASRETTİN HOCA İLE İLGİLİ ALGILARININ BELİRLENMESİ

THE DETERMINATION OF MIDDLE SCHOOL STUDENTS' PERCEPTIONS ABOUT NASRETTİN HODJA

Suat UNGAN*, Taha Yasir CEVHER**, Elif KURT***

ÖZET: Türkiye’de fıkra denince akla gelen önemli isimlerden birisi Nasrettin Hoca’dır. Nasrettin Hoca, kültürümüzde bilgeliğiyle, kıvrak zekâsıyla insanlara yol göstermesinin yanında mizahi kişiliğiyle de insanları eğlendiren ve eğlendirirken düşündüren bir halk kahramanıdır. Geçmişten günümüze anlatılagelen Nasrettin hoca fıkraları halk edebiyatı ürünü olarak nitelendirilebilir. Bu çalışmanın temel amacı, ortaokul öğrencilerinin Nasrettin Hoca ile ilgili algılarını belirleyip değerlendirmektir. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Antalya ilinde bulunan bir ortaokulda öğrenim görmekte olan doksan dört 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubunda bulunan öğrencilerden, “Nasrettin Hoca ... gibidir. Çünkü ...” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonunda elde edilen veriler “Eğlence Unsuru”, “Bilgelik Unsuru”, “Kahramanlık Unsuru” ve “Kültürel Unsur” olmak üzere 4 ana temadan oluşmuştur. Ortaokul öğrencilerinin Nasrettin Hoca algılarının genellikle eğlence ile ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Nasrettin Hoca, algı, ortaokul öğrencileri.

ABSTRACT: Nasrettin Hoca is one of the most important names that come to mind in Turkey. Nasrettin Hodja, in our culture besides his wisdom, leading to people with his quick-wit, also he is a folk hero fun and makes people think while entertaining people with his humorous personality. Nasreddin Hodja stories from the past to present described may be regarded as products of folk literature. The main purpose of this study, identify and evaluate middle school students' perceptions about Nasreddin Hodja. In the study, which is one of the designs qualitative research, phenomenology design was used. The study group of the study constitutes ninety-four fifth, sixth, seventh and eighth grade students studying in a secondary school located in Antalya. From the students in the study group, were asked to complete the sentence of “Nasreddin Hodja is like... Because ...” The obtained data were analyzed with content analysis. The data obtained at the end of the research were composed of 4 main themes as "Entertainment Element", "Wisdom Element", "Heroism Element" and "Cultural Element". It is resulted that middle school students are generally concerned with entertainment of Nasrettin Hodja perceptions.

Keywords: Nasrettin Hodja, perception, middle school students.

1. GİRİŞ

Nasrettin Hoca, kültürümüzde bilgeliği, zekâsı, yol göstericiliği ve mizahi kişiliğiyle insanları eğlendiren ve eğlendirirken düşündüren bir halk kahramanıdır. “Nasrettin Hoca tam anlamıyla milli bir şahsiyettir. Yediden yetmiş ve her bölgedeki, her tabakadaki Türk halkı onu tanımakta, sevmekte, fıkralarını, kendi mizahına dil saymaktadır (Kabaklı, 1983). Nasrettin Hoca, kişisel olarak dikkat çekici birçok özelliğe sahiptir. Hoca hoşgörülüdür, hazırcevaptır,

* Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Trabzon-Türkiye, ungan@ktu.edu.tr

** Arş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon-Türkiye, tahayasircevher@gmail.com

*** Doktora Öğr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon-Türkiye, elifkurt07@hotmail.com

iyiliğin simgesi hâline gelmiş bir bilgedir. Karısı, çocuğu, komşuları ve başından geçen olayların çoğunda yer alan eşeği ile insanların kalbinde büyük bir yer edinmiştir (Ungan, Arıcı ve Şimşek, 2012). Bu özellikleriyle Hoca'nın, toplum içinde ölümsüz bir yeri vardır.

Meşhur adıyla Hoca; Apendi (Efendi), Koco Nasridin, Kojo Nasır, Molla Nasrettin, Hoca Nasrettin ve benzeri adlarla Türk dünyasında dolaşmaktadır (Akkuş, 2002). Hocanın birçok fıkrası, batı dillerine tercüme edilmiştir. Ünü İskandinav ülkelerinden Hindistan'a kadar yayılan Nasrettin Hoca, Mevlana ve Yunus Emre gibi bütün insanlığın sevgilisi haline gelmiştir. Ama hangi ülkede olursa olsun, olayları ve insanları değerlendirmesiyle, giyim kuşamı, eşeği ve sakalıyla tipik bir Anadoluludur (Güzel ve Torun, 2007).

Türk edebiyatında fıkra denince ilk akla gelen isim Nasrettin Hoca'dır. Çünkü fıkra türünde Nasrettin Hoca'ya bağlı olarak anlatılan ürünlerin sayısı bir hayli çoktur (Yıldırım, 1999). Türk fıkraları içinde en çok derlenip -16. yüzyıldan başlayarak defalarca- yazıya geçirilen fıkralar, Nasrettin hoca fıkralarıdır. Bu fıkralar, 17. yüzyıldan itibaren batıya taşınmaya başlamış ve büyük bir yayılma göstermiştir (Kurgan, 1968'den akt. Arıcı, 2015). Günümüzde yaygın bir şekilde kullanılan Nasrettin Hoca fıkralarının bu ölçüde yaygınlaşmasında Nasrettin Hoca'nın kişilik özellikleri etkilidir.

Nasrettin Hoca, toplum hayatında oluşan aksaklıkları görmekte ve bu aksaklıkların düzeltilmesi için mücadele etmektedir. Banarlı (2001)'ya göre, halka zulüm yapan beyler ve hâkimler karşılarında Nasrettin Hoca'yı bulurlar. Hoca halkın hakkını zekâ silahlarıyla korur. Zâlimler, dalkavuklar, riyakârlar ve hak yiyenler; insanlara boş yere çektirilen azaplar, onun zekâsı ile olduklarından daha fena daha gülünç şekillere düşerler. Nasrettin Hoca meseleleri yaşarken çözümlemeyi, hayatın vazgeçilmezi olan insani zaafarla yaşamayı öğretirken; hayat felsefesi, beklentileri ve çözümleriyle gerçekçi bir kişilik sergiler (Öğüt-Eker, 2008). Nasrettin Hoca'nın bu kişilik özellikleri fıkralarına yansımakta ve insanlar bu fıkraları kendilerine yakın görerek içselleştirmektedir. Aynı zamanda fıkralarda görülen Nasrettin Hoca kişiliği insanlara örnek olmaktadır.

Nasrettin Hoca fıkraları genellikle bilinen konuları işlemektedir. Kişisel olaylar, genellemelere açılmakta, yaşam uğraşısı eğlenceli yönünden ele alınıp insanları hoşgörü ve iyimserliğe sürüklemektedir (Yarman, 1977). Hoca "Parayı veren düdüğü çalar." diyerek çocuklara hayat dersi verir, "Ya tutarsa?" diyerek umutsuzluğa kapılmamayı öğütler, "Ağaçtan düşen gelsin." diyerek empati kurar.

Nasrettin Hoca fıkralarında, günlük yaşama dönük meseleler ele alınmış, toplum bireylerinin içinde yaşanan düzene adapte olması kolaylaştırılmıştır. Nasrettin Hoca bunu yaparken kuru, kırıcı ve didaktik bir üslup yerine yumuşak ve mizahi bir yol seçmiştir. İnsani meseleler tüm boyutlarıyla ele alınarak doğru yol gösterilmiş bu sırada kimsenin rencide edilmesine müsaade edilmemiştir. Bunun yanında, topluma zararı dokunmuş, toplum hafızasında iyi iz bırakmayan kişi ya da meseleler yine Nasrettin Hoca'nın ağzından tatlı sert bir üslupla eleştirilmiş ve bu yolla toplum kendi üzerindeki egemen baskıyı hafifletmiş ve rahatlamıştır (Bayraktar, 2012). Kişilere ne şekilde hitap etmesi gerektiğini çok iyi bilen Nasrettin Hoca'nın fıkralarında kaba ve çirkin sözler yer almamakta; öğüt verici ve eğitici sözler bulunmaktadır (Ungan, Arıcı ve Şimşek, 2012). Nasrettin Hoca'nın fıkralarında konuşma dili kullanıldığı için sade, açık ve akıcı bir anlatım görülmektedir. Hocanın meramını anlatırken, sözü uzatmaması, ağır bir dil kullanmaması da fıkraların her ortamda rahatlıkla kullanılabilmesini sağlamaktadır.

Nasrettin Hoca, halk hayatı ve geleneğinde dünden bugüne etkin bir rol oynamıştır (Olgunsoy ve Temiz: 2008). Bunda Nasrettin Hoca'nın halkın içinden bir insan görünümünde olmasının etkisi büyüktür. Nasrettin Hoca, halka onların anlayacağı şekilde hitap etmiş, onların kullandıkları dili kullanmıştır. Alpan (1977)'a göre gündelik hayatındaki ilişkilerde insanlar üzerinde etki bırakan Hoca'nın kullanıp yaygınlaştırdığı atasözleri ve deyimler de vardır:

Atasözleri:

Yorgan gitti, kavga bitti.

Acemi bülbül bu kadar öter.

Parayı veren düdüğü çalar.

Ye kürküm ye.

Dostlar alışverişte görsün.

Halep orada ise arşın buradadır.

Üzümünü ye de bağını sorma.

Tavşana kaç, tazıya tut.

Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar

Deyimler:

Bindiğin dalı kesmek.

Fincancı katırlarını ürkütmek.

Sermayeyi kediye yükletmek.

Allah taksimi, kul taksimi.

Kurdun kuyruğu koparsa.

İpe un sermek.

Hem suçlu hem güçlü.

Ya tutarsa.

Nasrettin Hoca'nın tipolojik özellikleri genelde sözlü anlatılarla, özelde ise fıkralarla ilgili durum ve nitelikler, onun fıkralarının bolca rağbet görmesini sağlamıştır. Zamanı ve zemini olarak günümüze kadar gelebilmesi, geniş coğrafyalarda varyantlar halinde hâlâ anlatılıyor olması ve kültürümüze bazı düsturları deyim ve atasözü kılığında hediye etmesi, Nasrettin Hoca fıkralarının çok ciddi bir kitleye hitap etme özelliğini göstermektedir (Boyras, 2010). Nasrettin Hoca'nın anlattığı birçok fıkra iyice kısalarak deyimleşmiştir. Hoca'nın fıkraları herkes tarafından bilindiği için zamanla fıkranın tamamını anlatmaya gerek kalmamış, sadece fıkranın özü olan bir ifade kullanmak yeterli hale gelmiştir (Türkmen, 2008). Böylelikle yeri gelince söylenen bir deyim ile fıkranın bütünü akla gelmektedir. Bu açıdan bakıldığında Nasrettin Hoca fıkraları atasözü ve deyim oluşturmada kültürümüze kaynaklık etmektedir.

Nasrettin Hoca fıkraları dikkatle incelendiği zaman fıkralardaki döneme ait kültürel unsurlar açıkça görülmektedir. Günümüzde yaygın olarak kullanılmayan çakşır, mintan, kavuk, çarık, sarık, şalvar, ibrik, körük, kandil, testi, ok, kılıç, semer, heybe gibi eşyalar fıkralarda sıkça yer almaktadır (Şanlı, 2009). Bütün bunlar halk kültürüne ait unsurların günümüzde de canlı kalmasını sağlamaktadır.

Nasrettin Hoca fıkralarının en belirgin özelliği evrensel anlamda da mizahi değere sahip olmasıdır. Hoca, bazen günlük hayatta karşılaştığı olaylarda öğütler, dersler vermek amacıyla bazen de yaptığı eleştirilerde insanları kırmamak adına mizahı kullanır. Nasrettin Hoca mizahının evrensel olmasında yalnızca her türlü zulmü hicveden görevci bakış açısının değil,

lisandan lisana çevrilmesi ve anlaşılması zor olan söz oyunlarına pek yer vermeyen dilinin de etkisi vardır (Coşar ve Usta, 2016). Mizah, yaşamın gülünç ve saçma taraflarını yansıtmaya sanatı olduğu için sadece güldürmeyi amaçlamakla kalmayıp hayatın gerçeklerini de gösterir. Mizah, aslında yaşamın kendisidir. Bu sebeple de mizahtan eğitimsel amaçlar için yararlanılmalıdır. Mizah olumlu bir öğrenme ortamı yaratmak için önemli bir araçtır (Oruç, 2010). Bu anlamda mizahın derslerde öğretmen tarafından kullanımı hem dikkat çekme hem de kalıcı öğrenme açısından önemlidir. Mizahın kullanıldığı sınıf ortamında öğrencilerin eğlenerek ders işleme sürecine katılımı sağlanabilir. Aynı zamanda öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen iletişimi daha etkin bir hâl alabilir.

Mizah, eleştirel bakış yaratıcılığı doğurur. Mizahın gelişmediği toplumlarda eleştirel düşüncenin ve yaratıcılığın da gelişmediği görülür. Eleştirel düşünce, kurgulama veya akıl yürütmelerle doğar. Nasrettin Hoca fıkralarında da benzer kurgulama ve akıl yürütmeler (neden-sonuç ilişkisi) söz konusudur. Nasrettin Hoca fikra belleğinde, yaşam mizah ve eleştirel düşünceyle kurgulanır ve işletilir. (Özdemir, 2010). Nasrettin Hoca fıkralarına bakıldığında eleştirel düşüncenin insanın tabiatına en uygun boyutuyla kullanıldığı görülür. Hoca güldürürken hep düşündürür veya düşündürürken hep güldürür. İnsanları birbirine yakınlaştıran ve birbirinden uzaklaştıran sevgi ve korku temel duyguları düşünmek ve gülmek eylemleriyle karşımıza çıkar. Nasrettin Hoca'nın asırlardan günümüze gelmesinin ardında yatan en temel özelliklerden biri fıkraların eleştirel düşünce boyutuna sahip olabileceği anlayışıdır (Uludağ, 2008). Bu özellikleri itibarıyla Nasrettin Hoca fıkraları, öğrencilere mizahi bir bakış açısı kazandırarak onların olaylara farklı açıdan bakmalarını sağlamakta ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmektedir.

Fıkra türünde özellikle Nasrettin Hoca fıkralarının eğitici özelliği birçok araştırmacının ortak kabulüdür. Nasrettin Hoca'nın olaylara hoşgörülü yaklaşımı ve bilge kişiliği, sevimli tipi ve eşeği ile oluşturduğu kompozisyon çocuklar için eğlenceli ve eğitici bir malzeme olarak değerlendirilebilir (Özcan, 2008). Öğrencilerin, eğlenceli ve şakacı yönünden dolayı çok sevdiği Nasrettin Hoca'nın fıkraları onlar için ilgi çekici bir öğrenme aracı niteliğindedir.

Nasrettin Hoca'nın amacı, dil ve kültür kodlarını öğretmek, eğitimi sıkmadan eğlenceyle vererek mesajların kalıcılığını sağlamak, atasözü ve deyim gibi kalıplaşmış özlü sözlerle tecrübe edilmiş bilgiyi nesilden nesile hızla aktarmaktır (Şenocak, 2008). Bu açıdan bakıldığında Nasrettin Hoca fıkraları Türkçe eğitiminde kullanım açısından oldukça uygundur.

Temizkan (2011)'a göre, Türkçe öğretiminde kullanılan fikra metinlerinde özellikle de Nasrettin Hoca metinlerinde yaratıcı düşünmenin özellikleri sıkça görülmektedir. Yaratıcı düşünmenin özellikleri açısından bakıldığında Nasrettin Hoca fıkralarında:

1. Olaylara herkesten farklı yönlerden bakma ve onları farklı yönlerden değerlendirme,
2. Ortaya çıkan olayları, durumları farklı bir sebebe bağlama,
3. Problemlere pratik çözümler üretme,
4. Daha önce aralarında bağ kurulmayan olay, nesne vb. arasında bağ kurma,
5. Ayırt edicilik, özgünlük ve üretkenlik boyutunda yeni düşünceler ortaya koyma,
6. Kalıplardan kurtulma, değişik olma ve kavramları bilinenin dışında kullanma,
7. Hiç kimsenin görmediklerini görme, düşünmediklerini düşünme,
8. Bilinmeyen yeni bir yöntem ya da teknik icat etme gibi özellikler bulunmaktadır.

Türkçe derslerinde Nasrettin Hoca fıkraları, düzenlenmiş nitelikli metinler olarak kullanılabilir. Başta kültür ve değer aktarımı olmak üzere konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi, kelime hazinesinin zenginleştirilmesi, diyalog oluşturma, örnekleme ve kıyaslama

gibi anlatımın temeli olan unsurların kazandırılmasında bu ürünleri ders kitaplarında ve dolayısıyla sınıf içinde kullanmak mümkündür (Sakaoğlu ve Alptekin, 2009). Türkçe dersi kapsamında sınıf içinde yapılacak olan etkinlikler kapsamında, okuma ve sözlü anlatım becerilerinin geliştirilmesi ve tiyatro- drama gibi canlandırma çalışmalarında Nasrettin Hoca fıkralarından yararlanılabilir. Tekşan (2012)'a göre, Türkçe dersinin temel öğrenme alanlarıyla ilgili kazanımlara ulaşmada Nasrettin Hoca fıkraları etkili bir öğretim aracıdır. Ayrıca Nasrettin Hoca fıkralarının eğitici özelliğinden faydalanarak öğrencilere kendi kimliğini tanıma, insanlık sevgisi, hoşgörü, esneklik, yaratıcı zekâ gibi çağdaş özellikler de kazandırmak mümkündür.

Bütün bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda, Nasrettin Hoca fıkralarının hem dilsel hem de kültürel kazanımlar açısından zengin birer materyal olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu nedenle Nasrettin Hoca fıkraları Türkçe derslerinde rahatlıkla kullanılabilir. Ayrıca Nasrettin Hoca'nın kişilik özellikleri de eğitsel açıdan değerlendirilerek öğrencilere aktarılabilir. Bu bağlamda, öğrencilerin Nasrettin Hoca ile ilgili mevcut algılarının belirlenmesi önem taşımaktadır.

2. YÖNTEM

Ortaokul öğrencilerinin Nasrettin hoca ile ilgili algılarını belirleyip değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Fenomenolojik araştırma insan olgusu üzerine odaklanmış, tümevarımsal tanımlayıcı bir araştırma yöntemidir. Bu araştırma sürecinde araştırmacı tecrübenin herhangi bir alanını kişi ve kişinin dünyası ile arasındaki ilişkisi olarak tanımlayabilir. Bir başka deyişle araştırmacı fenomenolojik çalışmada yaşanmış tecrübelerinin ifade edilmesinin veya dışa vuruluşunun anlamlarını tanımlamaktadır. Bu anlamda fenomenolojik araştırma ilk elden subjektif bir bakış açısıyla bilinç olgusunun çalışılmasını içermektedir (Akturan ve Esen, 2013). Araştırmada, öğrencilerin Nasrettin Hoca algılarının belirlenmesi amaçlandığı için bu yöntemden yararlanılmıştır.

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Antalya ilinde bulunan bir ortaokulun 5, 6, 7 ve 8. sınıfında öğrenim görmekte olan 94 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmaya katılımda gönüllülük esas alınmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Veriler, "Nasrettin Hoca ... gibidir. Çünkü ..." cümlesinin yazılı olduğu bir çalışma kâğıdı aracılığı ile toplanmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Veriler, nitel çalışmada sıkça kullanılan içerik analizi ile çözümlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2011)'e göre içerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. Bu kapsamda, elde edilen veriler dört uzman tarafından analiz edilerek güvenilirlik sağlanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen veriler ile bunların yorumlarına yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında ortaokul öğrencilerinin Nasrettin Hoca ile ilgili algıları belirlenmiştir. Bazı öğrencilerin bu konuda birden fazla algısı olduğu görülmüştür. Bunlar, ayrı ayrı listelenmiştir. Elde edilen algılar şu temalar altında toplanmıştır:

1. Eğlence
2. Bilgelik
3. Kahramanlık
4. Kültürel Unsur

Tablo 1. Ortaokul Öğrencilerinin Nasrettin Hoca ile ilgili Eğlence Temalı Algıları

Nasrettin Hoca Algısı	Sıklık
Komik Birisi	25
Eğlenceli Birisi	15
Güldüren Birisi	5
Standupçı	5
Şakacı	5
Cem Yılmaz	3
Fıkra Anlatıcısı	3
Güldürme Ustası	3
Palyaço	3
Abi	2
Amca	2
Hayatın Bir Parçası	2
Abartılı Birisi	1
Arkadaş	1
Baba	1
Can	1
Değerli Birisi	1
Enişte	1
Esprili Birisi	1
Kahkaha Tufanı	1
Komedyen	1

Kuzen	1
Önemli Birisi	1

Tablo 1'e göre, ortaokul öğrencilerinin Nasrettin Hoca ile ilgili en çok kullandıkları eğlence temalı ifadeler "komik birisi" en az kullandıkları ifadeler ise "abartılı birisi", "arkadaş", "baba", "can", "değerli birisi", "enişte", "esprili birisi", "kahkaha tufanı", "komedyen", "kuzen" ve "önemli birisi"dir.

Öğrencilerin konuyla ilgili kullandıkları ifadelerden bazıları aşağıda verilmiştir:

"Nasrettin Hoca, güldürme ustası gibidir. Çünkü fıkraları insanı çok güldürür."

"Nasrettin Hoca, kahkaha tufanı gibidir. Çünkü bizi her zaman çok güldürüyor."

"Nasrettin Hoca, Cem Yılmaz gibidir. Çünkü insanı çok güldürür."

Tablo 2. Ortaokul Öğrencilerinin Nasrettin Hoca ile ilgili Bilgelik Temalı Algıları

Nasrettin Hoca Algısı	Sıklık
Akıllı/Aklını Kullanan Birisi	5
Öğretmen	3
Bilgili/Bilgi Verici Birisi	2
Düşündüren Birisi	2
Düşünür	2
Bilge	1
Fıkraların Dedesi	1
Yol Gösterici Birisi	1

Tablo 2'ye göre, ortaokul öğrencilerinin Nasrettin Hoca ile ilgili en çok kullandıkları bilgelik temalı ifade "akıllı/aklını kullanan" en az kullandıkları ifadeler ise "bilge", "fıkraların dedesi" ve "yol gösterici"dir.

Örneğin; bir öğrenci: "Nasrettin Hoca, öğretmen gibidir. Çünkü bilir, bildirir, öğretir." diyerek Nasrettin Hoca'nın bilgelik yönünü öne çıkarmıştır.

Tablo 3. Ortaokul Öğrencilerinden Nasrettin Hoca ile ilgili Kahramanlık Temalı Algıları

Nasrettin Hoca Algısı	Sıklık
Kahraman	2
Ünlü	1

Tablo 3'e göre, ortaokul öğrencilerinin Nasrettin Hoca ile ilgili kullandıkları kahramanlık temalı ifadeler "kahraman" ve "ünlü"dür.

Öğrencilerin kahramanlık ile ilgili kullandığı ifadelerin bazıları şunlardır:

“Nasrettin Hoca, bir kahraman gibidir. Çünkü fıkraların içindedir.”

“Nasrettin Hoca, ünlü gibidir. Çünkü fıkralarını herkes okumaktadır ve fıkralarıyla ünlüdür.”

Tablo 4. Ortaokul Öğrencilerinden Nasrettin Hoca ile ilgili Kültür Temalı Algıları

Nasrettin Hoca Algısı	Sıklık
Kültür Parçası	1

Tablo 4'e göre, bir ortaokul öğrencisi Nasrettin Hoca ile ilgili “kültür parçası” ifadesini kullanmıştır. Örneğin bir öğrenci: “Nasrettin Hoca, kültürümüzün bir parçası gibidir. Çünkü Nasrettin Hoca, çok eskilerde yaşamıştır.” diyerek Nasrettin Hoca'nın kültürel yönüne değinmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Ortaokul öğrencilerinin Nasrettin hoca ile ilgili algılarını belirleyip değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin Nasrettin Hoca ile ilgili algıları eğlence, bilgelik, kahramanlık ve kültürel unsurlar temaları altında toplanmıştır. Benzer olarak, Duran (2012) da ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin Nasrettin Hocayı, “komik, eşeğe ters binen hazırcevap ve bilgili” olarak tanımladığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin Nasrettin Hoca algılarının genel teması eğlencedir. Bu sonuç, öğrencilerin Nasrettin Hoca'yı güldürme yönüyle tanıdığını göstermektedir. Bu da Nasrettin Hoca'nın eğlendirerek öğretme vasfının Türkçe derslerinde kullanılabilmesi fikrini destekler niteliktedir.

Nasrettin Hoca fıkraları, eğlendirirken öğretme özelliğinin yanında söz varlığını zenginleştirme, kültür aktarımı yapma, okuma ve dinleme becerilerini destekleme, eleştirel düşünce becerisi kazandırma, yaratıcı düşünmeyi destekleme, empati kurma gibi kazanımlar açısından Türkçe derslerinde hem metin hem de etkinlikler kapsamında kullanılabilir ilgi çekici birer materyaldir. Türkçe dersi kapsamında sınıf içinde yapılacak olan etkinlikler kapsamında, okuma ve sözlü anlatım becerilerinin geliştirilmesi ve tiyatro- drama gibi canlandırma çalışmalarında Nasrettin Hoca fıkralarından yararlanılabilir.

Nasrettin Hoca fıkraları Türkçe derslerinde kullanılmadan önce öğrencilerin Nasrettin Hoca ile ilgili genel bilgi sahibi olması gerekir. Bunun aksine araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin, Nasrettin Hoca ile ilgili algılarının yüksek düzeyde olmadığı söylenebilir.

Araştırma sonunda elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

- Türkçe dersi kapsamında öğrencilerin Nasrettin Hoca ile ilgili algılarını geliştirmeye yönelik etkinlikler yaptırılmalıdır.
- Nasrettin Hoca fıkralarının Türkçe derslerinde yaptırılacak sınıf içi etkinliklerde kullanılmasına özen gösterilmelidir.
- Mevcut araştırma, çalışma grubu genişletilerek yapılabilir.
- Nitel yaklaşımın benimsendiği bu çalışma nicel veri toplama araçları ile yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akkuş, M. (2002). Doğu Kültüründe Nasrettin Hoca Tipinin Benzerleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7, 57-62.
- Akturan, U. ve Esen, A. (2013). Fenomenoloji. T. Baş ve U. Akturan, (ed.) *Nitel Araştırma Yöntemleri* (s. 83-89). Ankara: Seçkin.
- Alpan, N. (1977). Nasrettin Hoca'nın Evrensel Kişiliği. *Uluslararası Yunus Emre, Nasrettin Hoca, Karamanoğlu Mehmet Bey ve Türk Dili Semineri Bildirileri, 10-12 Haziran 1977*. Konya: Konya Turizm Derneği Yayınları.
- Arıcı, A. F. (2015). Çocuk Edebiyatının Kaynakları- Hayale Dayalı Türler (Masal, Fabl, Fıkra). Yılar, Ö ve Turan, L. (ed.) *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı* (118-140). Ankara: PegemA.
- Banarlı, N. S. (2001). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi I*. Ankara. Milli Eğitim Basımevi.
- Bayraktar, Z. (2012). Nasrettin Hoca Ve Timur Konulu Fıkraların Gülmede Üstünlük Kuramı Açısından Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1 (1), 265-274.
- Boyraz, Ş. (2010). Nasrettin Hoca Fıkralarına Göre Türk Kimliğini Oluşturan Temel Nitelikler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (12), 81- 88.
- Coşar, M. ve Usta, Ç. (2016). Nasrettin Hoca Fıkralarında Grice'nin İşbirliği İlkesinin İhlali. *Milli Folklor*, 28, (109), 141-152.
- Duran, E. (2012). İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Nasrettin Hoca Ve Keloğlan'a İlişkin Bilgi Ve Algı Düzeylerinin İncelenmesi. *Turkish Studies*, 7 (2), 371-384.
- Güzel, A. ve Torun, A. (2007). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Akçağ.
- Kabaklı, A. (1983). *Türk Edebiyatı I. Cilt*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Olgunsoy, B. ve Temiz, C. (2008). Nasrettin Hoca'nın Günümüz Mizah Dergilerindeki Yeri Nedir? *21. Yüzyılı Nasrettin Hoca ile Anlamak- Uluslar arası Sempozyum Bildiriler, 8-9 Mayıs 2008*. Akşehir: Atatürk Kültür Merkezi.
- Oruç, Ş. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Mizah Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3, 56-73.
- Öğüt- Eker, G. (2008). Kültür Ekonomisi Temelinde Gelenek Nasıl Değerlendirilir? *21. Yüzyılı Nasrettin Hoca ile Anlamak- Uluslar arası Sempozyum Bildiriler, 8-9 Mayıs 2008*. Akşehir: Atatürk Kültür Merkezi.
- Özcan, H. (2008). Halk Edebiyatı Metinlerinin Çocuk Edebiyatına Kaynak Olması ve Örneklem Olarak Dede Korkut Hikayeleri. *TurkishStudies*, 3(2), 582- 603.
- Özdemir, N. (2010). Mizah, Eleştirel Düşünce ve Bilgelik: Nasrettin Hoca. *Milli Folklor*, 2010, 87, 27- 40.
- Sakaoğlu, S. ve Alptekin, A. B. (2009). *Nasrettin Hoca*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- Şanlı, İ. (2009). Nasrettin Hoca Fıkralarında Kültürel Unsurlar. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 261- 271.
- Şenocak, E. (2008). Çocuk Eğitiminde Nasrettin Hoca Olabilmek. *21. Yüzyılı Nasrettin Hoca ile Anlamak- Uluslar arası Sempozyum Bildiriler, 8-9 Mayıs 2008*. Akşehir: Atatürk Kültür Merkezi.
- Tekşan, K. (2012). Türkçe Dersi Öğrenme Alanları Açısından Nasrettin Hoca Fıkralarının Kullanılabilirliği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 9 (17), 271-287.
- Temizkan, M. (2011). Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Düşünmeyi Geliştirme Bakımından Nasrettin Hoca Fıkraları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 8 (16), 195-223.
- Türkmen, S. (2008). Türkçenin Söz Varlığında Nasrettin Hoca'nın Yeri. *Karadeniz Araştırmaları*, 5, (17), 153-159.
- Uludağ, M. E., (2008). Eleştirel Düşünme Anlayışı Kazandırması Açısından Nasrettin Hoca'nın Fıkralarına Eleştirel Bir Bakış. *21. Yüzyılı Nasrettin Hoca ile Anlamak- Uluslar arası Sempozyum Bildiriler, 8-9 Mayıs 2008*. Akşehir: Atatürk Kültür Merkezi.
- Ungan, S., Arıcı, A. F., Şimşek, T. (2012). Çocuk Edebiyatının Kaynakları. T. Şimşek (ed.) *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı* (s. 163- 216). Ankara: Grafiker.

- Yarman, V. (1977). Nasrettin Hocada Anlatış Güzelliđi. *Uluslararası Yunus Emre, Nasrettin Hoca, Karamanoğlu Mehmet Bey ve Türk Dili Semineri Bildirileri, 10-12 Haziran 1977*. Konya: Konya Turizm Derneği Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, D. (1999). *Türk Edebiyatında Bektaşî Fıkraları*. Ankara: Akçağ.